

บทที่ 3 นวัตกรรมและสัญญา

- **นวัตกรรม**ความหมายตามป.พ.พ.มาตรา 149

“ นวัตกรรม หมายความว่า การใดๆอันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลเพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ”

องค์ประกอบของนิติกรรม

- การใดๆอันทำลง
- โดยชอบด้วยกฎหมาย
- ด้วยใจสมัคร
- มุ่งโดยตรงต่อการผูกนิติสัมพันธ์
- เป็นการผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- มีจุดประสงค์ของการกระทำ

ประเภทของนิติกรรม

- **นิติกรรมฝ่ายเดียว** ได้แก่ นิติกรรมที่เกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายเดียว คือแสดงเจตนาออกมาจะมีผลเป็นนิติกรรมทันที เช่น การทำพินัยกรรม
- **นิติกรรมสองฝ่าย** ได้แก่ นิติกรรมที่เกิดขึ้นจากการแสดงเจตนาที่สอดคล้องต้องกันของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป เช่น สัญญาซื้อขาย

นิติกรรมมีผลเมื่อกรณีดังต่อไปนี้

- เมื่อผู้ทำนิติกรรมยังมีชีวิตอยู่ เช่น สัญญาซื้อขาย
สัญญาเช่าทรัพย์สิน
- เมื่อผู้ทำนิติกรรมตายแล้ว เช่น พันัยกรรม
- นิติกรรมที่มีค่าตอบแทน เช่น สัญญาจ้างแรงงาน
สัญญาซื้อขาย

- **นิตินกรรมที่ไม่มีค่าตอบแทน** เช่น สัญญาให้โดยเสน่หา
สัญญาขี้ม
- **นิตินกรรมที่มีเงื่อนไขเวลา** เช่น เมื่อมีการแสดงเจตนาแล้ว
นิตินกรรมนั้นจะเป็นผลหรือสิ้นผลต่อเมื่อเงื่อนไขสำเร็จ
ตามที่ได้ตกลงกันไว้
- **นิตินกรรมที่ไม่มีเงื่อนไขเวลา** เช่น เมื่อมีการแสดงเจตนา
ออกมาแล้วจะเกิดผลเป็นนิตินกรรมทันที

หลักเกณฑ์แห่งความสมบูรณ์ของนิติกรรม

1. วัตถุประสงค์ของนิติกรรมไม่ต้องห้ามด้วยกฎหมาย
ตาม ป.พ.พ. มาตรา 150 “การใดที่มีวัตถุประสงค์เป็น
การต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการฝ่าฝืนวิสัยหรือ
เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ”

องค์ประกอบของป.พ.พ.มาตรา 150

1. วัตถุประสงค์เป็นการ**ต้องห้ามชัดแจ้ง**โดยกฎหมาย
2. วัตถุประสงค์เป็นการ**ฝ่าฝืน**วิสัย
3. วัตถุประสงค์เป็นการ**ขัดต่อความสงบเรียบร้อย**
หรือ**ศีลธรรมอันดี**ของประชาชน

แบบของนิติกรรม

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 152
“การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับ
ไว้ การนั้นเป็นโมฆะ”

แบบ คือ วิธีการแสดงเจตนาทำนิติกรรม โดย
กฎหมายจะกำหนดให้ผู้แสดงเจตนาต้องปฏิบัติเป็น
การพิเศษแตกต่างจากการแสดงเจตนาธรรมดา แบบ
ที่กำหนด

ประเภทแบบของ**นิติกรรม**

- การทำนิติกรรมนั้นต้องทำเป็น**หนังสือ** เช่น สัญญาเช่าซื้อ
- การทำนิติกรรมนั้นต้อง**จดทะเบียน**ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น การสมรส การจัดตั้งห้างหุ้นส่วนจำกัด
- การทำนิติกรรมนั้นต้องทำเป็น**หนังสือและจดทะเบียน**ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เช่น สัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ สัญญาจำนอง
- การทำนิติกรรมต้องการเพียงการ**ส่งมอบ** เช่น ขอยืม บ้านพักริมทะเล ผู้ให้ยืมส่งมอบกุญแจให้ผู้ยืม

ผู้กระทำมีความสามารถที่จะทำนิติกรรมได้

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 153 “การใด
มิได้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยความสามารถ
ของบุคคล การนั้นเป็นโมฆียะ”

(1) ผู้เยาว์ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม

(2) คนไร้ความสามารถ ต้องให้ผู้อนุบาลทำแทน

(3) คนเสมือนไร้ความสามารถ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้
พิทักษ์

❖ มิฉะนั้นทั้ง 3 กรณี จะตกเป็นโมฆียะ

การแสดงเจตนาทำนิติกรรมจะต้อง**ไม่บกพร่อง**

- การแสดง**เจตนาฉ้อฉล** ตาม ป.พ.พ. มาตรา 155 วรรค1
- การทำนิติกรรม**อำพราง** ตาม ป.พ.พ. มาตรา 155 วรรค 2
- การแสดงเจตนาโดย**สำคัญผิด** ตาม ป.พ.พ. มาตรา 156
- นิติกรรมที่เกิดขึ้นโดย**กลฉ้อฉล** ตาม ป.พ.พ. มาตรา 159,160
- การแสดงเจตนาเพราะถูก**ข่มขู่** ตาม ป.พ.พ. มาตรา 164

การแสดงเจตนาฉ้อฉล

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 155 วรรค 1 “การแสดงเจตนาฉ้อฉลโดยสมรู้กับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็น โฆษะ แต่จะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริตและต้องเสียหายจากการแสดงเจตนาฉ้อฉล นั้นมิได้”

การแสดงเจตนาฉ้อฉล คือ การที่คู่กรณีสมรู้ร่วมคิดตกลงทำนิติกรรมอันหนึ่งขึ้นมาโดยตั้งใจมิให้เกิดผลผูกพันตามกฎหมายต่อกัน นิติกรรมที่สร้างขึ้นนี้จึงตกเป็นโฆษะ

การทำนิติกรรมอำพราง

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 155 วรรค 2 “ถ้า การแสดงเจตนาตรงตามวรรคหนึ่งทำขึ้นเพื่ออำพรางนิติกรรมอื่น ให้นำบทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับนิติกรรมที่ถูกอำพรางมาใช้บังคับ”

นิติกรรมอำพราง คือ ในระหว่างคู่กรณีจะมีระหว่างคู่กรณีจะมีการ ทำนิติกรรมขึ้น 2 ลักษณะ กล่าวคือ นิติกรรมที่เกิดจากการแสดง เจตนาตรงที่ทำขึ้นเพื่อลวงผู้อื่นให้เข้าใจว่าคู่กรณีได้ตกลงทำนิติ กรรมลักษณะนี้กัน และอีกลักษณะคือ นิติกรรมที่ถูกอำพรางอัน เป็นนิติกรรมที่แท้จริงของคู่กรณีที่ปกปิดอำพรางไว้ไม่เปิดเผยให้ **ผู้อื่นรู้**

การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิด แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 156 วรรค 1 “การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมเป็นโมฆะ”

สาระสำคัญ ได้แก่

- (1) ลักษณะของนิติกรรม
- (2) ตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรม
- (3) ทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม ทรัพย์สิน

2. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 157 “การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินเป็นโมฆียะ

ความสำคัญผิดตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นความสำคัญผิดในคุณสมบัติซึ่งตามปกติถือว่าเป็นสาระสำคัญ ซึ่งหากมิได้มีความสำคัญผิดดังกล่าว การอันเป็นโมฆียะนั้นคงจะมีได้กระทำขึ้น”

เป็นการที่ผู้กระทำความผิดทำนิติกรรมกับตัวบุคคลหรือทำนิติกรรมแล้วได้ไปซึ่งทรัพย์สินถูกต้อง เพียงแต่บุคคลหรือทรัพย์สินนั้นไม่มีคุณสมบัติอันเป็นสาระสำคัญตรงกับเจตนาของผู้แสดงเจตนา

นิติกรรมที่เกิดขึ้นโดยกลฉ้อฉล

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 159 “การ
แสดงเจตนาเพราะถูกกลฉ้อฉลเป็นโมฆียะ

การถูกกลฉ้อฉลที่จะเป็นโมฆียะตามวรรคหนึ่ง
จะต้องถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลดังกล่าว การอันเป็น
โมฆียะนั้นคงจะมีได้กระทำขึ้น

ถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเพราะถูกกลฉ้อฉลโดย
บุคคลภายนอกการแสดงเจตนาอันจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อ
คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้หรือควรจะรู้ถึงกลฉ้อฉลนั้น”

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา
160 “การบอกล้างโมฆียะกรรมเพราะถูกกลฉ้อฉล
ตามมาตรา 159 ห้ามมิให้ยกเป็นข้อต่อสู้
บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

การแสดงเจตนาเพราะถูกข่มขู่

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 164

“การแสดงเจตนาเพราะถูกข่มขู่เป็นโมฆียะ

การข่มขู่ที่จะทำให้การใดเป็นโมฆียะนั้น จะต้องเป็นการข่มขู่ที่จะทำให้เกิดภัยอันใกล้จะถึงและร้ายแรงถึงขนาดที่จะจูงใจให้ผู้ถูกข่มขู่มีมูลต้องกลัว ซึ่งถ้ามิได้มีการข่มขู่เช่นนั้น การนั้นก็คงจะมีได้กระทำขึ้น”

คือเป็นการขู่ให้กลัวภัยอันหนึ่ง ให้ผู้ที่ถูกข่มขู่กลัว
จนถึงขนาดแสดงเจตนาทำนิติกรรมตามที่ถูกขู่เอาไว้
มีลักษณะดังนี้

(1) เป็นการข่มขู่ที่จะให้เกิดภัยอันใดก็ตาม

(2) ร้ายแรงถึงขนาดจูงใจให้ผู้ที่ถูกข่มขู่ต้องกลัว ถึงทำ
นิติกรรมนั้น

โมฆะกรรมและโมฆียะกรรม

- **โมฆะกรรม** หมายถึง นิติกรรมที่เมื่อทำขึ้นแล้วไม่มีผลผูกพันกัน ในทางกฎหมาย สูญเปล่า เสียเปล่าไป ผลของโมฆะกรรม มีดังต่อไปนี้
  - (1) โมฆะกรรมนั้นไม่อาจให้สัตยาบันแก่กันได้
  - (2) ผู้มีส่วนได้เสียจะยกความเสียหายแห่งโมฆะกรรมขึ้นกล่าวอ้างได้

(3) ถ้าต้องคืนทรัพย์สินอันเกิดจากโมฆะกรรมให้เรียกคืนฐาน
ลาภมิควรได้

(4) ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรมเป็นโมฆะ นิติกรรม
นั้นย่อมตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น

(5) ถ้านิติกรรมใดเป็นโมฆะ แต่เข้านิติกรรมอย่างอื่นที่ไม่
เป็นโมฆะ ให้ถือตามนิติกรรมซึ่งนิติกรรมซึ่งไม่เป็นโมฆะ

- **โมฆียะกรรม** หมายถึง นิติกรรมนั้นยังมีผลบังคับได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่อาจถูกบอกล้างทำให้นิติกรรมตกเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรก หรืออาจได้รับการให้สัตยาบัน นิติกรรมนั้นจะมีผลสมบูรณ์ตั้งแต่เริ่มแรกเช่นกัน

ผลของโมฆียะกรรม มีดังต่อไปนี้

(1) การบอกล้างโมฆียะกรรม

(ก) ผู้มีสิทธิบอกล้าง

- (1) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้เยาว์ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว
- (2) บุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(3) บุคคลผู้แสดงเจตนาเพราะสำคัญผิด หรือถูกกลั่น
ฉ้อหรือถูกข่มขู่

(4) บุคคลวิกลจริตผู้กระทำนิติกรรมอันเป็นโมฆียะตาม
มาตรา 30 ในกรณีที่จิตของบุคคลนั้นไม่วิกลจริตแล้ว

(ข) กำหนดระยะเวลาการบอกล้าง มี 2 ระยะ คือ

(1) กำหนดระยะเวลา 1 ปี นับแต่เวลาที่อาจให้สัตยาบัน
ได้

(2) กำหนดระยะเวลา 10 ปี นับแต่ได้ทำนิติกรรมอัน
เป็นโมฆียะนั้น

(ง) ผลการบอกล้างโมฆียะกรรม มี 3 ประการ

- (1) โมฆียกรรมเมื่อบอกล้างแล้วให้ถือว่าเป็นโมฆะ มาแต่เริ่มแรก
- (2) ให้ผู้เป็นคู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม
- (3) ถ้าเป็นการพ้นวิสัยจะให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้ให้แทน

สัญญา

1. สาระสำคัญของสัญญา

1. มีคู่สัญญา สัญญาต้องมีคู่กรณีตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป แต่ละฝ่ายจะมีกำหนดเท่าใดก็ได้
2. มีคำเสนอและคำสนองสอดคล้องต้องกัน โดยฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนา ออกมาในรูปของ **คำเสนอ** และอีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนา ออกมาตกลงตามคำเสนอ นั่นคือ **คำสนอง**
3. มีวัตถุประสงค์ คือ มีประโยชน์ที่จะได้รับเกิดขึ้นจากสัญญา อาจเป็น ทรัพย์สิน การกระทำการ หรือการงดเว้นกระทำการ

2. ลักษณะของคำเสนอและคำสนอง

- **คำเสนอ** คือการแสดงเจตนาไปยังผู้รับการแสดงเจตนา ซึ่งจะต้องเป็นข้อความที่ชัดเจนและแน่นอน และมีความมุ่งหมายว่าเมื่อมีคำสนองแล้วสัญญาจะเกิดขึ้น
- **ความผูกพันของคำเสนอ** ผู้ให้คำเสนอจะต้องผูกพันอยู่กับคำเสนอนั้นจนกว่าจะมีการถอนคำเสนอ หรือคำเสนอนั้นจะสิ้นความผูกพันตามกฎหมาย

คำเสนอสิ้นความผูกพัน

- เมื่อมีการ**ปิด**คำเสนอ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 357
- เมื่อ**ไม่มีการ**สนองรับคำเสนอภายในกำหนดเวลา ตาม ป.พ.พ. มาตรา 357
- เมื่อผู้รับการแสดงเจตนาทราบว่า**ผู้เสนอ**ตาย หรือตก**เป็นผู้ไร้ความสามารถ** ก่อนที่ตนจะสนองรับการแสดงเจตนา ตาม ป.พ.พ. มาตรา 360

คำสนอง คือ คำตอบรับทำสัญญาตามคำเสนอ ทำให้เกิดสัญญาขึ้น โดยคำสนองนั้นจะต้องมุ่งไปยังผู้เสนอโดยเฉพาะ ซึ่งเข้ามาเป็นคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งของสัญญานั้น

เลิกสัญญา

หมายถึง การแสดงเจตนาเพิกถอนความผูกพันต่อกัน ตามกฎหมายทั้งหมดที่เกิดจากสัญญา อันมีผลทำให้ คู่สัญญาแต่ละฝ่ายกลับคืนสู่ฐานะเดิม

สิทธิในการบอกเลิกสัญญา

1. บอกเลิกสัญญาโดยข้อสัญญากำหนดไว้
2. บอกเลิกสัญญาโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย